

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Актуальні проблеми
вітчизняної та всесвітньої
історії**

Випуск 20

Рівне – 2010

«Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії»: Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. – 333 с.

Ювілейний випуск наукової збірки «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» присвячений 70-ти річчю Рівненського державного гуманітарного університету.

Збірник містить результати наукових пошуків з актуальних проблем української та світової історії, виголошені на II Міжнародній науковій конференції молодих науковців, аспірантів, здобувачів 8–9 грудня 2010 року (Рівне, РДГУ, історико-соціологічний факультет).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Острог).

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне);

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне);

Шугасва Людмила Михайлівна, доктор філософських наук, професор (м. Рівне).

Згідно постанови президії ВАК України часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії» визнано фаховим виданням у галузі історичних наук

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 4 від 26 листопада 2010 р.

Свідотство про державну реєстрацію: серія КВ № 15857-4329Р від 12.102009 р.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Остафова 29,
історико-соціологічний факультет РДГУ.

12. Joe Garcia. Revealed: NATO urged Britain to install missile system in Gibraltar. – 13.01.2009. Panorama daily Gibraltar. – Режим доступу http://www.panorama.gi/localnews/headlines.php?action=view_article&article=4015&offset=0.
13. Барановский К. Спор вокруг Гибралтара / К. Барановский // Мировая экономика и международные отношения. – 1981. – № 10. – С. 37.
14. Гибралтар. Рабочий документ, подготовленный Секретариатом. Специальный комитет по вопросу о ходе осуществления Декларации о предоставлении независимости колониальным странам и народам. Генеральная Ассамблея ООН. – 27 февраля 2003. – С. 5. (A/AC.109/2003/3).
15. Григорьев Т. Гибралтарский конфликт / Т. Григорьев, О. Эфендиев // Международная жизнь. – 1969. – № 10. – С. 113.
16. Красиков А. А. Испания и мировая политика: полвека дипломатической истории / А. А. Красиков. – М.: Международные отношения, 1989. – 243 с.
17. Лук'янов О. П. Вплив проблеми Гібралтару на інтеграцію Іспанії в НАТО та ЄС у 80-х рр. ХХ ст. / О. П. Лук'янов // Вісник Луганського державного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка. – 2002. – № 2 (46). – С. 32.
18. Мальшцева Е. Г. Испания и Средиземноморье / Е. Г. Мальшцева. – М., 1990. – 98 с.
19. Медведенко А. Испания: Проблема Гибралтара и возможности её решения / А. Медведенко // Компас. – 1998. – № 47. С. 53–60.
20. Митяева Е. В. Англо-аргентинский конфликт из-за Фолклендских (Мальвинских) островов / Е. В. Митяева. – М., 1985. – 98 с.
21. Наумов А. Проблемы интеграции Испании в НАТО / А. Наумов // Белорусский журнал международного права и международных отношений. – Минск, 2002. – № 3. – С. 20–24.
22. Панов Б. В. Неспокойное Средиземноморье / Б. В. Панов. – М., 1989. – 53 с.
23. Печников Б. А. Цифрами на карте обозначены... [Люксембург, Андорра, Мальта, Лихтенштейн, Сан-Марино, Монако, Ватикан, Гибралтар] / Б. А. Печников. – М., 1986. – 235 с.
24. Печникова Р. Ю. Гибралтар – последняя колония в Европе / Р. Ю. Печникова. – М.: Знание, 1984. – 32 с.
25. Північноатлантичний договір. Вашингтон, округ Колумбія, 4 квітня 1949 р. / Довідник НАТО. – 2001. – 594 с.
26. Современная Испания / Отв. ред. В. В. Загладин. – М.: Политиздат, 1983. – 287 с.
27. Страны Южной Европы в современном мире / А. В. Авилова, В. Г. Барановский, К. С. Гаджиев и др. Кн. 1. – М.: Наука, 1989. – 195 с.
28. Хенкин С. М. Испания: время перемен / С. М. Хенкин. – М., 1986. – 48 с.
29. Черкасова Е. Г. Средиземноморье во внешней политике Испании (70–90-е годы) / Е. Г. Черкасова // Европейский альманах. 1997. История. Традиции. Культура. – М.: Наука, 1998. – С. 102–113.

УДК:943.7.088

Ігор Філіпчук, аспірант Рівненського державного гуманітарного університету (науковий керівник к.і.н. проф. Р.М. Постоловський)

ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕЇ КАРЕЛА КОСІКА ТА ІВАНА СВІТАКА

Початком кожної практичної дії є розробка теоретичної основи. Однією з теоретичних складових політичних процесів, що відбувалися у Чехословаччині в 60-х роках ХХ ст. та отримали назву «Празької весни» були філософські ідеї Карела Косіка та Івана Світака.

Ключові слова: політична система, бюрократизм, ренесанс.

Началом каждого практического действия является разработка теоретической основы. Одной из теоретических составляющих политических процессов, происходивших в Чехословакии в 60-х годах ХХ века и получивших название «Пражской весны» были философские идеи Карела Косика и Ивана Свитака.

Ключевые слова:

The beginning of each practical action is to develop theoretical foundations. One of the theoretical components of the political processes that occurred in Czechoslovakia in the 60 years of the twentieth century. and are called the «Prague Spring» were philosophical ideas Kosika Karel and John Svitaka.

На межі 50-х – 60-х рр. ХХ ст. у чеській філософії розпочався період критичного переосмислення сталінізму та неосталінізму. «Нова філософія», спочатку, набула значного поширення в середовищі інтелектуалів, спроможних сприйняти філософський підхід до світу. Та згодом коли нові ідеї оброблені філософами, письменниками, економістами почали досягати значні маси простого народу ефект виявився неймовірним і відомий нам під назвою «Празька весна».

Рупором нового мислення стали «Літературні новини», на сторінках цього видання, на рубежі 1956–1957 рр. почали обговорюватись проблеми розвитку чехословацького суспільства. Провідна роль в цих диспутах належала двом видатним особистостям реформаторського руху цього періоду – Карелу Косіку та Івану Світаку.

Карел Косік досліджував свій народ, вивчаючи чеських радикальних демократів ХІХ ст., в той час як Іван Світак пропагував ідеї французького просвітництва ХVІІІ ст., а також філософськими аспектами мистецтва та культури. Незважаючи на відмінності характерів та поглядів, вони виборили для філософської теорії свободу і можливість перегляду застарілих цінностей та створення нових [2, с. 38].

Іван Світак зобразив відновлення у філософії наступним чином: «Теорія ніколи не стане науковою лише через те, що використовується вона керівниками комуністичної партії... А давати відповідь на запитання, має певна річ теоретичну цінність чи ні треба співставивши дану теорію з реальністю та фактами» [3, с. 12]. Він роз'яснив у цьому відношенні важливість змін. І наголосив на тому, що зміни мають полягати у «ренесансі марксистської філософії», а не лише в заміні однієї догми іншою.

В результаті філософської критики, направленої на існування політичної системи, сталінізм і соціалізм були відокремлені один від одного. Усі частини сталінізму могли бути атаковані як тільки було б досягнуто філософське заключення про те, що система не схожа на соціалізм. Але були й подібні риси і політична ситуація природно вимагала в певній мірі розважливості.

Розглядаючи сталінізм, як систему, слід сказати про бюрократизм, як одну з його основ. З цього приводу І. Світак пише: «Бюрократизм... представляє одну з основних політичних проблем сьогодення. Вона настільки, пов'язана з багатьма речами, що розв'язати проблему бюрократизму означає знайти ключ до вирішення багатьох інших проблем важливих для соціалізму» [3, с. 28]. Бюрократизм не розумівся як бюрократія, у канцелярському сенсі, а як технічний термін визначаючи систему, яка обертається навколо принципів централізованої влади, виконує накази і заборони через канали суворого підпорядкування, а саме систему прямо протилежну вільному та незалежному мисленню [2, с. 42].

Серед критиків сталінізму також існував погляд, що влада – це феномен, який захоплюється життям по своєму. Найбільш відома в цьому сенсі промова Людвіка Вакуліка, письменника, а не філософа на ІV-му з'їзді письменників (червень 1967р.). за його словами, влада – це просто логіка людської поведінки в певних обставинах. Влада має свої закони вона хоче існувати, реалізовуватися, вона схильна до однорідності очищаючи себе від чужих елементів, вона прагне більшої автономії, самозмінюючись, вона намагається створити власні династії і правити самостійно. Іншими словами, реформа не може

надходити від можновладців, навіть якщо вони мають найкращі наміри, їхня поведінка буде визначена їхніми позиціями у владі. Л. Вакулік говорить: «Я переконаний, що кожен рух спрямований на краще в управлінському колі, кожна спроба покращити напрямок роботи – коштує дорого та призводить до жертв – і якщо результат має видимі зміни – це перемога відкритої непокорі. Що це за вид управління? Я бачу в цьому сповільнення» [4, с. 148].

Карел Косік, в свою чергу, сприяв розумінню філософії як «практичного мислення» і допомагав викоринити зі справжньої філософії погляди які трактували філософію як вигадану теоретичну течію опортуністів і апологетів, які насправді були далекими від ідеології. Він дав чехам розуміння поняття «ідеології лукавства» як «фальшивого мислення». Цим Косік встановив кордони між творчими ідеями і встановленими догмами. Визнання існування критичної думки, для якої не було нічого недоторканного окрім правди, автоматично призвело до поляризації чехословацької філософії [2, с. 39].

Необхідність спрощення формулювань філософських основ політичних реформ сприяла появі праці К. Косіка «Dialektika konkretniho». Тут К. Косік торкається не лише кордонів ортодоксального марксизму, але й порушує кордони поверхневого антропоморфізму, що часто намагається закріпити за марксизмом значення допоміжного (лікувального) доповнення. Засобом для порушення цих кордонів, а також зв'язкою між людиною та світом, К. Косік обирає людській досвід, як сферу людського існування. «Людина не є замкненою у своєму тваринному чи соціальному походженні, вона існує не лише антропологічно. Людина відкрита для розуміння того, що її існування – результат особистої діяльності. А це означає, що вона існує антропокосмічно» [1, с. 157]. В праці «Dialektika konkretniho» К. Косік розвиває концепцію тотальності (повноти) протилежної до емпіризму. Принцип «конкретна тотальність» спирається на відкриття надійних міцних поглядів на реальність, зображених у їхніх невід'ємних внутрішніх відносинах. Це була діалектика логіки та випадковості, сутності та феномену, частин та цілого та ін. Методологічно, К. Косік запозичив підхід К.Маркса. Для К. Косіка це був більше ніж метод. Конкретна тотальність – це реальність повністю структурована (не хаотична), що постійно розвивається. Як конкретна тотальність, реальність одночасно тотальна і в природі і в історії. Людина в них завжди однакова і вона постійно з'єднується зі світом через практику. «Практика» К. Косіка – це ціла сфера людського існування, основа «реального активного центру», яка об'єднує дух і предмет, культуру і природу, людину і космос і т.д. [2, с. 51].

Після «Dialektika konkretniho», що публікувалась неодноразово (1963р., 1965р., 1968р.), чеська філософія не могла більше захищати політичні системи.

Джерела та література

1. Kosik K. Dialektika konkretniho / K. Kosik. – P.: ČSAV, 1965. – 196 s.
2. Kusin V.V. Intellectual origins of the Prague spring / V. Kusin. – Cambridge University Press, 1971. – 153 s.
3. Sviták I. Lidský smysl kultury / I. Sviták. – P.: Československy spisovatel, 1968. – 93 s.
4. IV. sjezd svazu československých spisovatelů. (Protokol). Praha 27-29 června 1967. – P.: Československy spisovatel, 1968. – 123 s.

УДК 94: 323.1(437)

Руслан Постолюський, к.і.н., проф., завідувач кафедри
всесвітньої історії Рівненського державного гуманітарного
університету

ЧЕСЬКІ ДЕМОКРАТИЧНІ ТРАДИЦІЇ У ВИМІРІ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ СУСПІЛЬСТВА

У науковій статті всебічно розкрито вплив чеських демократичних традицій на формування історичної пам'яті суспільства на різних етапах його розвитку.

Ключові слова: демократичні традиції, Чехія, історична пам'ять.

В науковій статті всебічно розкрито вплив чеських демократичних традицій на формування історичної пам'яті суспільства на різних етапах його розвитку.

Ключевые слова: демократические традиции, Чехия, историческая память.

The article fully disclosed the impact of the Czech democratic traditions in the historical memory of societies at different stages of development.

Keywords: democratic traditions, Czech Republic, historical memory.

Останнім часом проблеми вивчення історичної/колективної пам'яті набувають все більшої ваги. Вагомим чинником такого стану справ на просторі Центрально-Східної Європи стали кардинальні трансформації і системні зрушення, які переживають країни і народи цієї частини європейського континенту з рубежу 80–90-х років ХХ століття. Одним із яскравих прикладів взаємодії національно-демократичних традицій народу й історичної пам'яті виступає сучасне чеське суспільство.

Чеські демократичні традиції були породжені різними історичними факторами, зазнавали протягом свого становлення різних впливів. В історичній пам'яті чеського суспільства зберігались насамперед часи, характерні своєю активністю, прогресивними ідеями і намірами, непримиренною боротьбою за майбутнє. І нагадували вони сьогодення переважно формами прогресивних, взаємообумовлених традицій.

Таким чином, традиції – це активний ідейний місток між епохами з актуальним суспільним, політичним і культурним значенням, це усвідомлення суті історичних подій, які входили до сучасного суспільного споглядання як його активний чинник. Отже, традиції є трансформованою минувиною, яка зберегла політичну та ідеологічну дієвість [1].

Не можна не погодитись з висновком чеського дослідника життєвих цінностей чеської людини Й. Шпура про те, що «чехи живуть традиціями. Століттями традиції були для чехів стимулом у боротьбі за національне буття чи небуття, допомагали їм пережити важкі часи, були джерелом самоповаги і гордості... І сьогодні ще чеська людина відчуває себе нащадком гуситів, ватажків національного відродження, масариківським демократом» [2].

Стосовно соціологічного підґрунтя демократії, чехи нагадували інші народи Східної Європи, яким ХVIII-XIX ст. принесло пробудження від довгої дрімоти та знову ввело їх в історію. Але лише в чехів це соціологічне підґрунтя було підкріплене філософією демократії, яка базувалась на інтерпретації чеських національних традицій, чеської історії та втілювалась у цілу систему освіти Чехії, стала частиною ментальної та моральної спадщини нації. Зрозуміло, що тут йде мова про період чеського національного відродження.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Нагірний Віталій (Краків, Польща)

Ятвязький похід галицько-волинських князів 1248/49 року: перебіг і результати 3

Ващук Дмитро (Київ)

Пограниччя у Великому князівстві Литовському: від конфлікту до правового вирішення 6

Бартош Іван (Ніжин)

Татарський фактор у Литовсько-Московському протистоянні (1474–1480 рр.) 8

Денисюк Василь (Луцьк)

Волинський селянин проти польського шляхтича:

соціальна природа конфлікту у Луцькому повіті в 1795–1860 рр. 10

Трофімук Тетяна (Луцьк)

Удосконалення законодавчої бази виконання рекрутської повинності єврейським населенням

Правобережної України у 20–50-х рр. XIX ст. 13

Гальчинський Богдан (Київ)

Формування засад демократичного світогляду М. В. Лисенка

в умовах українського національного відродження середини XIX ст. 17

Желізняк Василь (Кременець)

Губернатор в системі управління Правобережної України 20

Буліга Микола (Луцьк)

Юридичне забезпечення виборів до Державної Думи царської Росії

(за матеріалами Волинської губернії) 22

Іваненко Оксана (Київ)

Участь учених-природознавців Харківського університету

в міжнародних наукових форумах на початку XX ст. 25

Хома Іван (Львів)

1-ий полк Січових Стрільців під командуванням Є. Коновальця (березень–квітень 1918 р.):

від створення до розформування 28

Мягка Ольга (Миколаїв)

Національно-культурний розвиток польської національної меншини

Південної України в 20-х рр. XX ст. 32

Терещук Марія (Рівне)

Здобуття вищої освіти українцями Галичини у 1919– 1924 роки 35

Гуменюк Оксана (Рівне)

Церковні процеси на початку Другої світової війни

в новоприсланих землях (вересень 1939–червень 1941 рр.) 38

Кокешко Федір (Миколаїв)

Колабораціонізм в роки війни.

Військові формування в складі вермахту і військ СС 41

Ляхно Віта (Полтава)

Місцева окупаційна преса Полтавщини про виїзд і перебування

української робочої сили в країнах Третього Райху 43

Маринченко Ганна (Миколаїв)

Релігійно-церковне життя у Південній Україні в повосний період 46

Бойко Вікторія (Луцьк)

УРСР в структурах ООН у післявоєнні роки 48

Ревенко Віра (Миколаїв)

Організація і діяльність сільської художньої самодіяльності

повоєнного періоду в Південній Україні (1945–1955 рр.) 51

Ляхно Олександр (Полтава)

Партійно-державна репресивна політика щодо Спільки Церков ЄХБ у 1960–1980-их роках 54

Середюк Тетяна (Івано-Франківськ)

Вплив еміграційних процесів на родинні відносини українського населення

в кінці XX – початку XXI століття (на прикладі Івано-Франківської області) 57

Ніжник Альона (Рівне)

Правове становище пізньопротестантських конфесій

на українських землях у другій половині XIX – початку XX ст. 60

Грипич Світлана, Білявцева Ольга (Рівне)

Бібліографія культури України доби незалежності як основа підготовки

фахівців-культурологів (на прикладі фондів наукової бібліотеки

Рівненського державного гуманітарного університету) 63

Булига Ірина (Рівне)

Державно-конфесійні відносини в Україні: проблеми та перспективи 68

Коржик Ольга (Луцьк)

Роль державних структур у реалізації міграційної політики на Волині 71

СЕКЦІЯ II. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Коберник Ніна (Рівне) Соціально-культурні передумови формування світогляду Кирила і Мефодія	74
Юсупович Адріан (Jusupović Adrian) (Варшава, Польща) Zasięg terytorialny ziemi drohickej w średniowieczu	77
Ісмаїлова Ленора (Луцьк) Характер взаємовідносин Кримського ханства та Османської імперії (70-ті роки XV–XVI ст.)	80
Степонавичене Лирия (Вильнюс) (Литва) Некоторые особенности реализации норм залогового права (в первые годы действия второго литовского статута)	83
Степанов Дмитро (Москва) Отечество и народ. Польское протонациональное самосознание и Освободительная война украинского и белорусского народов 1648-54 гг.	88
Шеретюк Руслана (Рівне) Імперське законодавство кінця XVIII ст. як джерело політики російського самодержавства щодо Уніатської церкви	91
Блох Юлія (Рівне) Лейбористська еліта британського суспільства: оцінка зовнішньополітичних кроків країни на початку XX століття	95
Мишков Віктор (Рівне) Російська Православна церква та старообрядництво: шляхи та проблеми об'єднання	98
Клим'юк Уляна (Івано-Франківськ) Погляди Романа Дмовського на розвиток ідеї польської державності під час Першої світової війни	101
Кузьбіда Малгожата (Kuźbida Małgorzata) (Перемішль, Польща) Zarys dziejów ukraińskiej polityki międzynarodowej: analiza porównawcza z okresu Ukraińskiej Republiki Ludowej jej wpływ na współczesność w kontekście rozwoju doktryny państwowej	104
Щавлінський Микола (Мінськ, Республіка Білорусь) Формирование белорусских частей в Одессе в контексте создания белорусской государственности (1917 – 1919 гг.)	107
Кукса Олександр (Мінськ, Республіка Білорусь) Создание советских республик Белоруссии и Украины в начале 1919 г.: отличия и закономерности	109
Сай Галина (Рівне) Експедиції й погроми євреїв у Другій Речі Посполитій (1918 – початок 1920-х років)	111
Бунечко Сергій (Рівне) Політико-правове становище національних меншин Польщі та їхні майнові права (1918–1939 рр.)	114
Бородинська Ліна (Рівне) Культурницька діяльність євангельських християн у Польщі (1918–1939 рр.)	117
Сидорик Надія (Івано-Франківськ) Німецька національна меншина Польщі в зовнішній політиці Німеччини (1919–1939 рр.)	120
Чорненький Роман (Івано-Франківськ) Мисливство як елітарний засіб відпочинку населення Станиславівського воєводства (1921–1939 рр.)	124
Цьвенк Хенрик (Święk Henryk) (Ченстохов, Польща) Polacy i Rosjanie. Historyczne aspekty skomplikowanych stosunków	127
Мігун Дмитро (Мінськ, Республіка Білорусь) Планы нацистского руководства Германии в отношении Беларуси и Украины в преддверие Второй мировой войны	130
Афоніна Ірина (Київ) Культурно-масові заходи як чинник впливу на формування історичної пам'яті про Другу світову війну в американській та радянській зонах окупації Німеччини (1945–1949 рр.)	135
Оксамитний Юрій (Луцьк) Радянсько-ізраїльські відносини під час палестинської війни 1948–1949 рр.: військово-технічні аспекти	137
Разіцький Віталій (Кременець) Особливості втілення в життя завдань інформаційної політики США в Саудівській Аравії у 40–50-х рр. XX ст. історичної пам'яті суспільства	140
Десятничук Ігор (Рівне) Суспільні процеси в Чехословаччині в 60-х рр. XX ст. як передумови кризи 1967–1970 рр.	144
Віруцька Світлана (Рівне) Події 1968 року в Чехословаччині: югославський резонанс	146
Слесаренко Андрій (Рівне) Прореформаторські та антиокупаційні виступи державно-партійного керівництва й громадськості в Чехословаччині (друга половина 1968 р.–1969 р.)	149
Мартинчук Інна (Рівне) Внутрішньополітичні реалії Словаччини 1993–1998 рр. в оцінках представників євроатлантичних структур	152
Загарій Андрій (Ізмаїл) Економічна співпраця України та Росії в 2000-х роках	156

Гайдукевич Анастасія (Рівне) Історична політика Росії та Польщі кінця XX – початку XXI ст.: шлях до порозуміння?	160
Давидчук Сергій (Рівне) Візит А. Лібермана 4–9 грудня 2009 р. до України та його значення для розвитку українсько-ізраїльських відносин	163
Кошій Юлія (Київ) Проблема Гібралтару в контексті інтеграції Іспанії в НАТО	166
Філіпчук Ігор (Рівне) Філософські ідеї Карела Косіка та Івана Світака	170
Постоловський Руслан (Рівне) Чеські демократичні традиції у вимірі історичної пам'яті суспільства	171
Троян Сергій (Рівне) Цивілізаційні особливості України у вимірі глобалізації	177
Киридон Алла (Київ) Колорит пам'яті у «просторі досвіду» і «горизонт очікувань» у перехідні епохи	180
Білянський Олег (Тернопіль) Особливості суспільно-політичного розвитку Польщі (1991–2005 рр.)	182

СЕКЦІЯ III. ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Синюк Сергій (Рівне) Двір волинського князя Володимира Васильковича як осередок книжної культури в історичних джерелах та українській історіографії	186
Лопацька Наталія (Рівне) Особливості еволюції статусу Дерманського монастиря у кінці XVI – першій половині XVII ст.	189
Капустін Гліб (Рівне) Детермінанти формування навчально-виховного вектора діяльності православних братств на Волині у другій половині XIX ст.	192
Тимочко Ірина (Рівне) Аспекти благодійницької діяльності Острозького Кирило-Мефодіївського православного братства	195
Біляк Леся (Івано-Франківськ) Громадсько-політична діяльність Кирила Трильовського у період ЗУНР (1918–1923 рр.)	198
Галуха Василь (Рівне) Передумови та законодавче забезпечення меліорації на Волині у міжвоєнний період	202
Паврозник Тетяна (Рівне) Взаємовідносини партії «Сельроб» з польською владою у міжвоєнний період	205
Переходько Наталія (Рівне) Діяльність станцій опіки над матір'ю та дитиною у Західній Волині (1921–1939 рр.)	209
Давидюк Руслана (Рівне), Гладка Лариса (Рівне) Заборона Рівненської повітової «Просвіти»: причини та наслідки	211
Ткачук Ірина (Кременець) Роль діячів «Просвіти» в історії Волині (20-30-ті рр. XX ст.)	214
Ткачук Ірина (Острог) Організаційна структура та програмні засади Товариства імені Петра Могили (1931–1939 рр.)	216
Синяк Степан (Рівне) Участь польських парамілітарних організацій Волині в святкуваннях ювілейних дат Польської держави	219
Кравчук Дмитро (Рівне) Партизанський рух на Рівненщині у 1941–1944 рр.: передумови, етапи розгортання	222
Чернявський Валерій (Миколаїв) Качественный и количественный состав населения, вывезенного на принудительные работы в Третий рейх в 1941–1944 годах (на материалах Николаевской области)	225
Добровичинська Валентина (Рівне) Культурне дозвілля цивільного населення та німецьких окупантів у м. Рівному (1941–1944 рр.)	229
Мазурок Валентин (Кременець) Суспільно-політичні процеси на Волині на завершальному етапі Другої світової війни	232
Антонюк Ярослав (Острог) Керівництво і структура оунівського підпілля на Берестейщині (1944–1952 рр.)	235
Ленартович Олег (Луцьк) Збройна боротьба на Волині (1944–1945 рр.)	238
Вертелецька Наталія (Рівне) Динаміка етнонаціональної структури населення Рівненщини після Другої світової війни (1944–1953 рр.)	241
Шафраї Олена (Рівне) Ідеологічний контроль над освітньою галуззю західноукраїнських областей у повоєнний період	245
Скакальська Ірина (Кременець) Спогади Ю. Шумовського як джерело з історії діяльності духовної інтелігенції Волині першої половини XX ст.	247
Сорочинська Тетяна (Рівне) Становлення радянської системи педагогічної освіти на Рівненщині: спроба ретроспективного аналізу	250

Борейко Галина (Рівне)	
Професійний театр Рівного 50–60-х років ХХ століття	253
Ларькіна Людмила (Рівне)	
Створення комісії сприяння за дотриманням законодавства про релігійні культу на Рівненщині (1960–1965 рр.)	256
Загребельна Людмила (Острог)	
Християни віри євангельської на Рівненщині (60-ті – середина 80-х рр. ХХ ст.)	258
Соловей Олександр (Кременець)	
Кременецька тюрма як знаряддя боротьби окупаційних режимів з населенням краю	261
Томаченко Олександр (Луцьк)	
Краєзнавство в системі шкільної історичної освіти	265

СЕКЦІЯ ІV. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРИОГРАФІЯ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ

Пшеничний Юрій (Дубно)	
Керамічний комплекс ранніх слов'ян із села Липа Дубенського району Рівненської області	269
Блануца Андрій (Київ)	
Ординський посол Михайло Васильович Свиноський та історія надання йому маєтку Свинохи на Волині (два документи про надавчу політику Ягеллонів на українських землях Великого князівства Литовського)	271
Чекурков Василь (Рівне)	
Основні типи керамічного посуду ХV – першої половини ХVІІ ст. за результатами розкопок 2005 року в Дубні	274
Бурян Олександр (Кишинів, Республіка Молдова), Красножон Андрій (Одеса)	
Конструктивні характеристики Бендерської фортеці (ХVІ–ХVІІІ вв.)	277
Войтюк Олексій (Рівне)	
Достовірність робіт Наполеона Орди на прикладі малюнків замків у Острозі, Тайкурах і Корці Рівненської області	282
Бундюченко Тетяна (Миколаїв)	
Формування демократичного світогляду М. М. Аркаса під впливом родини	284
Якобчук Світлана (Київ)	
Листування Ф. П. Матушевського до С. О. Єфремова як джерело дослідження громадського життя початку ХХ ст.	287
Якобчук Надія (Київ)	
Листування І. М. Каманіна з І. І. Білозерським (1903–1909 рр.) як історичне джерело	289
Березовський Олег (Київ)	
Друковані періодичні органи українських партій Наддніпрянщини (1905–1914 рр.) у вітчизняній історіографії	292
Сова Андрій (Львів)	
Символіка українських організацій «Сокіл» у Галичині (кінець ХІХ століття – 1939 р.)	295
Назарова Катерина (Миколаїв)	
Аграрна історія УРСР наприкінці 1920– початку 1930 років як предмет досліджень сучасної зарубіжної історичної науки	299
Зеркаль Микола (Миколаїв)	
Сучасна історіографія історії України 20-х років ХХ століття	303
Нефьодов Дмитро (Миколаїв)	
Історіографія підпільно-партизанського руху у Південній Україні в роки Великої Вітчизняної війни (1941–1944 рр.): аналіз мемуарних джерел	306
Турчин Тетяна (Івано-Франківськ)	
Сучасна українська історіографія про умови праці та побуту українських «остарбайтерів» у Німеччині в роки Другої світової війни	309
Мармілова Ольга (Донецьк)	
«Донецький вісник» як джерело вивчення історії остарбайтерів Донеччини	312
Кондратенко Олег (Київ)	
Підготовка узагальнюючого курсу «Нариси стародавньої історії УРСР»	315
Хрящевська Людмила (Миколаїв)	
Тенденції етнодемографічного розвитку української нації у ХХ – на початку ХХІ ст.	318
Пастушенко Тетяна (Київ)	
Метод усної історії та усно історичні дослідження в Україні (Дослідження за методом усної історії в Україні: світовий досвід та вітчизняні перспективи)	321
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	326
ЗМІСТ	329

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – *В.М. Шеретюк*

Комп'ютерна верстка – *В.Б. Самсонюк*

Обкладинка – *Г.В. Волохов*

Підписано до друку 29.11.2010 р.
Папір офсетний. Гарнітура “Times New Roman”.
Наклад 300 прим. Обліково-видавничих аркушів 31,7.
Замовлення № 91/1.

Відруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету,
вул. С.Бандери, 12, м. Рівне, Україна, 33028.

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Рівненській державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Вип.20. – Рівне: РДГУ, 2010. – 333 с.